อนุสรณ์

เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพ

พ.ต.ท. วิจารณ์ บรรณกิจวิจารณ์

ณ ฌาปนสถาน วัดตรีทศเทพ

วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๗

อนุสรณ์

พระราชทานเพลิงศพ

พ.ต.ท. วิจารณ์ บรรณกิจวิจารณ์

ณ ฌาปนสถาน วัดตรีทศเทพ

วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๗

พ.ต.ท. วิจารณ์ ประมวลโชติวรรณ์

[illegible]

[illegible]

พ.ต.ท. วิจารณ์ บรรณกิจวิจารณ์

ชาตะ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๖

มรณะ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๗

วิจารณ์ บรรณกิจวิจารณ์

วิจารณ์ บรรณกิจวิจารณ์ เกิดเมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๖ ที่บ้านตำบลวัดอรุณ อำเภอบางกอกใหญ่ จังหวัดธนบุรี เป็นบุตร ขุนบรรณกิจวิจารณ์ (เจิม แปลกปรีชา) และนางผอบ แปลกปรีชา มีพี่น้องร่วมบิดามารดา ๕ คน ดังนี้คือ :–

๑. นางผจง สุขละม้าย

๒. พ.ต.ท. วิจารณ์ บรรณกิจวิจารณ์ (แปลกปรีชา)

๓. น.ส. สัจจา แปลกปรีชา

๔. นางบังอร อรรคเศรษฐัง

๕. น.ส. พรทิพย์ วีระบุตร

เนื่องจากบิดามีบรรดาศักดิ์เป็นขุนบรรณกิจวิจารณ์ วิจารณ์ จึงได้นามสกุล ตามบรรดาศักดิ์ของบิดาในภายหลัง เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๐๑

ครั้นอายุ ๒๘ ปี วิจารณ์ บรรณกิจวิจารณ์ ได้สมรสกับ น.ส. อนงค์ ลำใย เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๔ ขณะนั้นมียศเป็นร้อยตำรวจโท มีบุตรด้วยกันทั้งหมด ๖ คน คือ :—

๑. ด.ช. วิจัย บรรณกิจวิจารณ์

๒. ด.ช. นัยวัฒน์ บรรณกิจวิจารณ์

๓. ด.ช. อัศวิน บรรณกิจวิจารณ์

๔. ด.ช. นินนาท บรรณกิจวิจารณ์

๕. ด.ช. โสภณ บรรณกิจวิจารณ์

๖. ด.ช. วรศักดิ์ บรรณกิจวิจารณ์

การศึกษา เนื่องจากท่านบิดาเป็นข้าราชการซึ่งจะต้องโยกย้ายไปรับราชการตามหัวเมือง วิจารณ์ บรรณกิจ-วิจารณ์ ในวัยเด็กจึงต้องติดตามไปด้วย

ได้ศึกษาประโยคประถมปีที่ ๔ จาก ร.ร. ผดุงศิลป์ จังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๕

ได้ศึกษาจบประโยคมัธยมปีที่ ๖ จาก ร.ร ประจำจังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๑

ได้ศึกษาจบประโยคมัธยมปีที่ ๘ จาก ร.ร. มัธยมวัดนวลนรดิศ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๓

ได้ประกาศนียบัตรวิชาการบัญชี จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๖

ได้ปริญญาตรีทางพาณิชย์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรม-ศาสตร์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๑

ยศและตำแหน่งในราชการ

๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๙ เข้ารับราชการตำรวจได้รับยศว่าที่นายร้อยตำรวจตรี ประจำกองกำกับการ ๓ กองพิเศษ

๒๐ มีนาคม ๒๔๙๙ เป็นรองสารวัตรแผนก ๖ กองกำกับการ ๓ กองพิเศษ

๒๘ ธันวาคม ๒๔๙๙ เป็นรองสารวัตรแผนก ๔ กองกำกับการ ๓ กองพิเศษ

๑ เมษายน ๒๕๐๐ ได้รับยศเป็นนายร้อยตำรวจโท

๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๓ เป็นรองสารวัตรแผนก ๔ กองกำกับการ ๒ กองทะเบียนคนต่างด้าวและภาษีอากร (กองพิเศษเดิม)

๑ มกราคม ๒๕๐๔ ได้รับยศเป็นนายร้อยตำรวจเอก

๔ ตุลาคม ๒๕๐๕ เป็นรองสารวัตรแผนก ๕ กองกำกับการ ๒ กองทะเบียนคนต่างด้าวและภาษีอากร

๘ กรกฎาคม ๒๕๐๙ รักษาการในตำแหน่งสารวัตร แผนก ๕ กองกำกับการ ๒ กองทะเบียนคนต่างด้าวและภาษีอากร

๑ ตุลาคม ๒๕๐๙ ได้รับยศเป็นพันตำรวจตรี

๒ มิถุนายน ๒๕๑๓ ย้ายไปรับราชการประจำกองบัญชาการตำรวจภูธร

๒๓ ธันวาคม ๒๕๑๓ ย้ายไปรับราชการเป็นผู้บังคับกองสถานีตำรวจภูธร อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

๑ ตุลาคม ๒๕๑๕ ได้รับยศเป็นพันตำรวจโท

๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ย้ายมารับราชการในตำแหน่งสารวัตรประจำกองทะเบียนคนต่างด้าวและภาษีอากร

รวมเวลารับราชการทั้งหมด ๑๗ ปี ๑๑ เดือน และ ๑๒ วัน

อิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทาน

๕ ธันวาคม ๒๕๐๔ ได้รับอิสริยาภรณ์ เบ็ญจมาภรณ์มงกุฎไทย

๕ ธันวาคม ๒๕๐๘ ได้รับอิสริยาภรณ์ เบ็ญจมาภรณ์ช้างเผือก

๕ ธันวาคม ๒๕๑๒ ได้รับอิสริยาภรณ์ จัตุรถาภรณ์ช้างเผือก

๕ ธันวาคม ๒๕๑๕ ได้รับเหรียญจักรมาลา

พ.ต.ท. วิจารณ์ บรรณกิจวิจารณ์ รับราชการตำรวจเป็นเวลา ๑๗ ปี ๑๑ เดือน ๑๒ วัน เขาเสียชีวิตอย่างสงบ ณ บ้านพักหมู่บ้านเศรษฐกิจ ด้วยโรคหัวใจ ท่ามกลางความอาลัยของภรรยา และบุตร ตลอดจนญาติพี่น้องและมิตรสหายทั้งมวล เมื่อคืนวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๑๗

ลูกรัก □ □

ลูกจากไป แม่ใจหาย ลูกเป็นที่รักของแม่ เป็นลูกที่ดี อ่อนน้อม เชื่อฟัง เป็นผู้มีความประพฤติดี ขยัน เรียนหนังสือเก่งตลอดมาจนจบการศึกษา ไม่เคยทำให้แม่เดือดร้อนใจ เรียกได้ว่าเป็น "อภิชาติบุตร" ถึงแม้ลูกจะยังไม่ได้บวช แต่ลูกก็พยายามใฝ่ดี โดยไปนั่งวิปัสสนากับพระ แต่ไม่สำเร็จเพราะลูกเป็นโรคกะเพาะอาหาร อดอาหารเย็นไม่ได้ ในที่สุดลูกมาจากแม่ไป แม่พยายามหักห้ามใจ เป็นกฎธรรมดาของมนุษย์หนีไม่พ้นความตาย สักวันหนึ่งแม่ก็จะต้องตามไปบ้าง แต่แม่ก็ยังเศร้าใจ รำลึกถึงลูกอยู่เสมอ แม่จะทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ ขอให้ลูกจงไปสู่สวรรค์สัมปรายภพ เทอญ.

จากแม่

☆ อยู่รัก...จากอาลัย...☆

พี่ปุ๊จ๋า ถึงแม้ว่าพี่ปุ๊จะจากไปอยู่คนละโลกกับนงค์ นงค์ก็ยังระลึกถึงความดีของพี่ปุ๊อยู่เสมอ นงค์จะขอสาบานว่าจะพยายามส่งลูกเรียนให้สำเร็จทุกคน และจะสั่งสอนให้ลูกทำตัวให้ดีเหมือนพ่อ หรือครึ่งของพ่อก็ยังดี ในไม่ช้านงค์ก็คงจะจากโลกนี้ไปเช่นกัน จงไปสู่คติภพเถิด อย่าห่วงใยลูก ๆ เลย

จาก นงค์

ต๊อมจะพยายามเรียนหนังสือให้เก่ง และจะทำตัวให้ดีเหมือนคุณพ่อ

วิจัย (ต๊อม)

ชาติหน้ามีจริงติ๊กจะขอเกิดมาเป็นลูกคุณพ่ออีกทุกชาติไป ขอให้คุณพ่อไปสู่สุขคติเถิด

นัยวัฒน์ (ติ๊ก)

ลูกยังรักและเทอดทูนคุณพ่ออยู่ตลอดเวลา ถึงแม้คุณพ่อจะจากไป

อัศวิน (ตุ๊ก)

คุณพ่อจ๋า ลูกยังรักคุณพ่ออยู่เสมอ

นินนาท (ตุ้ง)

อาลัยพี่ปุ๋

เกิดมาเป็นกฎธรรมดาที่มนุษย์หนีไม่พ้นความตาย แต่ก็ยังรัก อาลัยในชีวิต เพราะชีวิตมนุษย์ยังมีกรรม อาลัยความดีของพี่ปุ๋ เป็นผู้มีความประพฤติดีสุจริต มีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นพี่ที่มีแต่คุณงามความดี เป็นที่เคารพของน้องๆ ทุก ๆ คน ยังจำได้สมัยเป็นเด็ก พี่เคยเป็นเพื่อนเล่น มีอะไรก็แบ่งปันให้น้อง ๆ เสมอ ไม่เคยดุว่าทำโทษรุนแรงต่อน้อง มีแต่จะคอยช่วยเหลือปัดเป่าทุกข์ให้น้อง ๆ เสมอ พี่ปุ๋เป็นคนดี ประพฤติดี เรียนหนังสือเก่ง เป็นที่รักของน้อง ๆ ญาติมิตร และทุก ๆ คนที่คุ้นเคยรู้จัก เป็นผู้อ่อนน้อมต่อผู้อื่นเสมอ ถึงจะมียศ เกียรติ พี่ปุ๋ไม่เคยถือตัว มักถ่อมตัวเสมอ มาถึงคราวจะจากโลกนี้ไป ก็ไปโดยอาการสงบ เป็นที่เศร้าอาลัยของน้อง ๆ ถึงแม้จะล่วงลับจากโลกนี้ไปแล้ว ส่วนเกียรติคุณงามความดีก็ยังเป็นอนุสรณ์ให้น้อง ๆ

ได้รำลึกถึงอยู่เสมอ ถ้าชาติหน้ามีจริงขอให้เกิดมาเป็นพี่น้องกันอีก ชาตินี้น้องจะทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้

ขอให้คุณงามความดีที่พี่ได้สร้างสมมา จงได้ไปสู่สุขคติในสัมปรายภพเทอญ

จากน้อง

สัจจา แปลกปรีชา

คิดถึงพี่ปุ....

เมื่อน้องยังเด็ก น้องเห็นพี่ปุตัวโต โตราวกับยักษ์ แต่พี่ปุไม่ได้ใจร้ายเหมือนกับยักษ์หรอกนะคะ พี่ปุใจดี ...หล่อแล้วก็เป็นสุภาพบุรุษประจำบ้าน ทุก ๆ วันที่พี่ปุกลับจาก ร.ร. พี่ปุจะมีของเล่น, ขนมอร่อย ๆ มาฝากน้อง ๆ เสมอ ๆ น้อง ๆ ทุกคนต่างแย่งกันรัก ต่างก็อยากให้พี่ปุรักตัวเองคนเดียว แต่พี่ปุก็รักน้องเท่ากันทุกคน และให้ความยุติธรรมเสมอมา

เมื่อน้องโตขึ้น พี่ปุเลือกเป็นตำรวจ ทุกคนในบ้านต่างคัดค้านเพราะรู้ถึงความลำบากของตำรวจดี ตำรวจส่วนมาก มักถูกคนมองในแง่ร้าย ตำรวจ มีอำนาจหน้าที่บางคนก็ใช้อำนาจในทางที่ผิด แต่พี่ปุได้ทำให้ทุกคนในบ้านเข้าใจและรู้จักตำรวจดีว่า ตำรวจที่ดี ๆ นั้นยังมีอีกมากมายนัก จึงไม่เป็นที่แปลกใจเลยว่า พี่ปุเป็นคนที่บุคคลส่วนมากรักใคร่ เพราะอย่างนี้แหละ น้องจึงภาคภูมิใจในตัวพี่ปุมากที่สุด....บางครั้งน้องเคยมีเรื่องลำบากใจ พี่ปุช่วยให้น้อง

คลายความวิตกทุกข์ร้อน เตือนน้องด้วยความหวังดี ทำให้น้องสบายใจทุกครั้ง เดี๋ยวนี้ล่ะ.....น้องจะมีใครล่ะคะที่เป็นที่พึ่ง เป็นที่ปรึกษา.....ทำไม....ทำไม มัจจุราชจึงพรากพี่ตุ๊ไปจากน้องเร็วนักล่ะคะ

น้องตุ่ม

บทความธรรมะปราบผีในตัวข้าราชการ และนักการเมืองของท่านพุทธทาส นี้ องค์การฟื้นฟูพุทธศาสนา ได้จัดพิมพ์เผยแพร่ เพื่อแก้คอรับชั่น และความเห็นแก่ตัวจัด

ในการจัดพิมพ์เพื่อแจกในงานพระราชทานเพลิงศพ พ.ต.ท. วิจารณ์ บรรณกิจวิจารณ์ ในวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๑๗ ณ เมรุวัดตรีทศเทพ เป็นระยะเวลากระชั้นชิดมาก เจ้าภาพ จึงได้ติดต่อกับคุณปุ่น จงประเสริฐ แห่งองค์การฟื้นฟูพุทธศาสนา ขออนุญาตนำเอาธรรมะปราบผีของท่านพุทธทาส และขอคัดลอกข้อความบางตอนจากบทความข้าราชการมาตีพิมพ์ ก็ได้รับอนุญาตด้วยดี

จึงขอขอบพระคุณ คุณปุ่น จงประเสริฐ ไว้ ณ ที่นี้ด้วย.

เจ้าภาพ

๑๕ เมษายน ๒๕๑๗

ธรรมะปราบผีในตัวข้าราชการและนักการเมือง

ท่านพุทธทาส

ธรรมเทศนานี้แม้จะได้จัดให้มีขึ้นตามความมุ่งหมายของรัฐบาลก็ตาม แต่ธรรมะของพระพุทธเจ้าย่อมเป็นของจำเป็นอยู่เสมอไม่ว่าเวลาไหนหรือจัดขึ้นโดยใคร ที่เป็นดังนี้ก็เพราะเหตุว่า ธรรมะทั้งหลายย่อมเป็นอาหารทางใจ ทำให้คนมีความเป็น "มนุษย์" โดยสมบูรณ์ เปรียบเหมือนต้นไม้ต้นหนึ่งดูภายนอกก็เห็นเป็นต้นไม้เขียวชอุ่มและแถมยังมีดอกด้วย แต่ครั้นเดินเข้าไปดูถึงโคนต้นก็กลับเป็นต้นไม้กลวงเป็นโพรงตลอดต้น คนที่ประสงค์จะได้แก่นไม้ เห็นเข้าแล้วก็พากันส่ายหน้าหันหลังกลับ ข้อนี้ฉันใด บัณฑิตผู้มีปัญญามองดูความเป็นมนุษย์ของคนบางคนในสมัยนี้แล้ว ก็พากันส่ายหน้าหมดศรัทธาเหมือนกัน ทั้งนี้ก็เพราะว่าบุคคลนั้นมีความเป็นคนแต่ซีกกาย ส่วนภายในใจของเขาปราศจากความเป็นมนุษย์โดยสิ้นเชิง เพราะขาดธรรมะ

วัตถุทำให้ร่างกายเจริญฉันใด ธรรมะก็ทำให้จิตใจเจริญฉันนั้น เมื่อเราให้อาหาร เช่นข้าวน้ำ แก่ร่างกายเป็นประจำวัน เราก็ควรให้ธรรมะเป็นอาหารใจควบคู่กันไปด้วย มิฉะนั้นแล้วจะเกิดความไม่สมดุลย์กันอย่างยิ่ง การฟังธรรมเทศนาก็นับว่าเป็นการให้อาหารแก่จิตใจอย่างง่ายที่สุดและได้ผลมากที่สุด เพราะเป็นวิธีที่จะทำให้เกิดความสะอาดปราศจากกิเลส สว่างจากโมหะมัวเมาในสิ่งต่าง ๆ และสงบสันติสุขแก่จิตใจโดยตรง **ใจที่สะอาดสว่างสงบนั้นแหละเป็นความหมายอันแท้จริงของความเป็นมนุษย์ อันจะทำให้เกิดสันติสุขแก่ตนเองและผู้อื่น แล้วยังสามารถแก้ไขปัญหาสังคมนานาประการให้หมดสิ้นไปได้** ฉะนั้น อาตมาจึงขอวิงวอนท่านทั้งหลายซ้ำอีกครั้งหนึ่งว่า จงอย่าได้อิดหนาระอาใจในการที่จะฟังธรรมเทศนาซึ่งที่แท้ก็เป็นการให้อาหารทางใจ แม้ว่าจะต้องทำทุกวันและเป็นการซ้ำซากไม่มีรสชาดอันสนุกสนาน ก็ขอให้พยายามบริโภค และย่อยให้ได้ แล้วอาหารนั้นก็จะทำให้จิตใจเจริญงอกงามควบคู่กันไปกับความเจริญทางกาย จนไม่ต้องเป็นคนกลวงหรือเป็นคนโพรงดังกล่าวมาแล้ว

โดยเฉพาะธรรมเทศนาในวันนี้ รัฐบาลมีความมุ่งหมายจะให้เป็นการช่วยกันแก้ไขสิ่งร้าย ๆ ให้กลายเป็นดี คือแก้ทางฝ่ายจิตใจควบคู่กันไปกับการแก้ไขทางวัตถุซึ่งรัฐบาลกำลังแก้ไขกันอยู่แล้วทุกทาง เพราะถ้าไม่แก้ไขทางฝ่ายจิตใจซึ่งเป็นประธานแห่งสิ่งทั้งหลายเสียก่อนแล้ว การแก้ไขอย่างอื่น ๆ ย่อมทำไปไม่ได้ **ฉะนั้น จึงเหลือเพียงปัญหาเดียวคือการแก้ไขความเป็นมนุษย์ของแต่ละคนให้ดี ให้ถูกต้อง แล้วปัญหาต่าง ๆ จะเป็นอันถูกแก้ไขหมดและเป็นผลสำเร็จทุกประการ**

แม้ปัญหายุ่งยากทุกอย่างในโลกนี้ ก็เกิดจากสภาพความตกต่ำทางฝ่ายจิตใจของคนในโลกนั่นเอง หากแก้ปัญหาเรื่องศีลธรรมส่วนตัวสำเร็จ ก็ย่อมเป็นการแก้ปัญหา ของครอบครัว ของหมู่บ้าน ของตำบล ของอำเภอ จังหวัดประเทศชาติตลอดจนของโลกได้สำเร็จ

รวมความว่า ความทุกข์ยากในโลกทุกชนิดก็เกิดจากการที่คนในโลกไม่เป็นมนุษย์ เป็นกันแต่เพียงคน การเป็นคนนั้น พอสักว่าได้เกิดมาก็เป็นคนได้แล้ว ส่วนการเป็นมนุษย์นั้นหมายเฉพาะผู้มีใจสูง สูงชนิดที่น้ำ (กล่าวคือความชั่วหรือความทุกข์) ท่วมไม่ถึง จิตใจที่น้ำชนิดนี้ท่วมไม่ถึงนั้น

ย่อมต้องมีลักษณะสะอาดสว่างและสงบ พระพุทธเจ้าเป็นยอดของมนุษย์ก็เพราะว่า ท่านมีความสะอาดสว่างและความสงบของใจมากที่สุดจริง ๆ พระอริยสงฆ์ทั้งหลายก็คือผู้มีใจสูงตามมากน้อยลดหลั่นกันลงมา ฝ่ายปุถุชนคนมีกิเลศหนานั้นใจเขายังไม่มีความสูงเสียเลย ส่วนกัลยาณปุถุชนนั้น คือใจมีความสูง พอสมควร แก่การที่จะ เรียกว่า เป็นมนุษย์ อยู่บ้างถ้าคนในโลกเป็นกัลยาณปุถุชนให้ได้กันทุกคนเท่านั้น ความทุกข์ยากในโลกจะไม่เกิดขึ้นได้ และเราจะได้รับสิ่งที่ใฝ่ฝันหากันนัก คือ "สันติภาพอันถาวร"

อย่าหลงทะนงตนว่าคนจะมีใจสูงเพราะเหตุที่มีการศึกษาทางโลกอย่างกว้างขวางหรือมีอาชีพอันมีเกียรติ แต่วัดดูได้ด้วยกฎเกณฑ์ ของความ สะอาดสว่าง และ สงบ ทางด้าน จิตใจของเขาเท่านั้น ตรงกันข้าม คนสมัยนี้พากันเป็นมนุษย์น้อยลง เพราะใจต่ำลง ๆ ด้วยการพากันหันหลังให้ศาสนาของตน ๆ มากยิ่งขึ้น ซึ่งอาจเนื่องมาจากโลกมีสิ่งที่ยั่วยวนทางวัตถุเช่นในเรื่อง**กิน กาม เกียรติ** มากขึ้น จนเหลือวิสัยที่คนธรรมดาจะมีใจคอเป็นปกติอยู่ได้ จึงต้องตามใจตัวเอง และหันหลังให้พระศาสดาหรือเมินเฉยต่อหลักพระศาสนา เพื่อหา

ความสนุกสนานเอร็ดอร่อยเพลิดเพลินทางเนื้อหนัง ยิ่งตามใจตัวมากขึ้นเท่าไร จิตใจก็ยิ่งต่ำลง ๆ จนถึงขนาดไม่เป็นมนุษย์เอาเสียเลย เพราะ **การตามใจตัวเองก็คือการตามใจกิเลส** และสิ่งที่เรียกว่า**กิเลสนั้นก็คือสิ่งที่ทำให้ใจสกปรก มืดมัว และเร่าร้อน** ทุก ๆ ศาสนาจึงเรียกกิเลสโดยบุคคลาธิษฐานว่า ภูตผีปีศาจบ้าง พญามารบ้าง ซาตานบ้าง ฉะนั้นการตามใจตัวเองเพราะเห็นแก่ความสุขทางเนื้อหนัง ก็คือการตามใจภูตผีปีศาจนั่นเอง

ที่นี้ตรงกันข้าม **การบังคับตัวเองได้ย่อมนำมาซึ่งความมีจิตใจสูง** ทำให้มีใจสะอาดสว่างและสงบ ไม่ตกเป็นลูกสมุนของภูตผีปีศาจ พญามาร หรือซาตานอีกต่อไป **การบังคับตัวเองนี้คือคำสอนของทุก ๆ ศาสนาในโลก** และโดยเฉพาะพระพุทธศาสนานั้น ก็สอนให้บังคับตัวเอง ทุกประการ **ศีล** ก็คือการบังคับตัวเองทางกายและวาจาโดยเด็ดขาด **สมาธิ** คือการบังคับตัวเองในด้านจิตใจโดยเด็ดขาด ส่วน**ปัญญา** ก็คือการทำลายรากเง่าของกิเลสอันเป็นเหตุให้ตามใจตัวเอง ไม่ให้มีอะไรเหลือสำหรับจะงอกเป็นเชื้อแห่งการตามใจตัวเองได้อีกต่อไป ในพระไตรปิฎกทุก ๆ หน้านั้นก็ไม่มีอะไรมากไปกว่าเรื่องของ ศีล สมาธิ และปัญญา

การตามใจตัวเองหรือการตามใจกิเลสนั้น ก็คือการละทิ้งศาสดาไปสวามิภักดิ์ต่อภูตผีปีศาจ ซึ่งทำหน้าที่ทรมานผู้คนหรือถึงกับล้างผลาญโลกในบางคราว ความทุกข์ยากในโลกทุกชนิด ทุกยุคสมัย ก็เกิดจากการตามใจกิเลสของตัวเองหรือการตามใจภูตผีปีศาจทั้งนั้น คำว่าภูตผีปีศาจนี้เป็นชื่อของจิตใจซึ่งปราศจากความสะอาดสว่างสงบ แต่เป็นจิตใจที่สกปรก มืดมัว เร่าร้อน ขอให้ท่านทั้งหลายคิดดูเถิดว่า ความทุกข์ยากของบ้านเมืองหรือของโลกชนิดไหนบ้างที่ไม่เกิดมาจากบุคคลชั้นผู้นำที่มีใจสกปรก มืดมัวและเร่าร้อน กล่าวคือเขาตามใจตัวเองในการกอบโกยแสวงหาประโยชน์เข้าตัว จนลืมเรื่องของศีลธรรม และวัฒนธรรม เพราะหมดยางอายโดยสิ้นเชิง

ศีลข้อที่ ๑ ซึ่งห้ามการทำลายชีวิตนั้น จะรักษาได้ก็ด้วยการบังคับมือเท้าของตัวเอง คนที่ไร้การบังคับตัวเองย่อมออกล่าสัตว์ได้เพื่อเพียงความสนุกสนานหรือสนุกมือ แล้วคนใจร้ายประเภทนี้จะไม่หยุดอยู่เพียงแค่ฆ่าสัตว์ ต่อไปเขาก็จะฆ่าได้แม้กระทั่งประชาชนคนในประเทศชาติของเขาเองหากเกิดความไม่พอใจอะไรขึ้นมา โกรธมารดาบิดาก็บันดาลโทสะฆ่าได้ กระทั่งพระอรหันต์เขาก็ฆ่าได้ในเมื่อปีศาจแห่งการ

ตามใจตัวเองมีอำนาจแก่กล้ารุนแรงถึงที่สุด ฉะนั้น การวางแผนทางเศรษฐกิจ ทางการเมือง และทางการทหาร เพื่อเอาเปรียบเพื่อนมนุษย์ตาดำ ๆ ด้วยกัน ก็ต้องเป็นสิ่งที่ทำได้อย่างง่ายดายสำหรับมนุษย์ที่เต็มไปด้วยภูตผีปีศาจแห่งความเห็นแก่ตัวจัด

ศีลข้อที่ ๒ คือการไม่ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้นั้นก็เช่นเดียวกันอีก คนที่ไม่บังคับใจตัวเองย่อมแย่งชิงประโยชน์จากผู้อื่นมาเป็นของตน ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ทั้งอย่างหยาบคายดุร้ายที่สุดและสุภาพแนบเนียนที่สุด ครั้นคนเขาขัดขวางก็เลยทำอันตรายให้ต่อไปอีก **การใช้อุบายทางการเมือง ทางการทหาร หรือทางเศรษฐกิจ เพื่อล่วงเอาประโยชน์หรือสิทธิของประชาชนมาเป็นของตนนั้น ก็เพราะอำนาจของภูตผี ปีศาจ แห่งการตามใจตัวเองตัวเดียวกันนี้อีก**

ศีลข้อที่ ๓ คือการไม่ล่วงละเมิดต่อของหวงแหนของผู้อื่นนั้น เราเห็นกันได้ว่าไม่มีใครต้องตายเพราะการไม่ได้ทำชู้ หรือต้องตายเพราะไม่ได้รับเอาสิทธิของคนอื่นมาเป็นของตน ศีลข้อนี้จึงห้ามล่วงเกินของรักของใคร่หรือสิทธิทุกชนิดของผู้อื่น หาใช่ห้ามแต่การทำชู้อย่างเดียวไม่ ฉะนั้น แม้แต่

เด็กเล็ก ๆ ไม่เดียงสาในเรื่องกามารมณ์ ก็ยังมีส่วนที่จะต้องถือศีลข้อนี้เหมือนกัน เช่นห้ามล่วงเกิน ของรัก ของใคร่ของเล่นของเด็กอื่น ทั้งนี้ก็เพราะคำว่า "กาเมสุ" แปลว่า "ในกามทั้งหลาย" (คือมากอย่าง) และคำว่า "กาม" ก็หมายถึงของรักของใคร่ทุกชนิด จะเป็นรูปเสียงกลิ่นรสอันใดก็ได้ จึงหมายถึงสิทธิทุก ๆ อย่างที่เจ้าของเขาหวงแหน ผู้ใดละเมิด ผู้นั้นก็เป็นโจรโดยไม่มีปัญหา

ศีลข้อที่ ๔ ซึ่งห้ามการกล่าวคำไม่จริง ต้องละเมิดไปก็เพราะบังคับตัวให้อยู่ในความสัตย์จริง หรือในทำนองคลองธรรมไม่ได้ การกล่าวเท็จทางวาจา ทางตัวหนังสือ ทางโฆษณาด้วยวิธีใด ๆ ก็ตาม ล้วนแต่มุ่งหมายเพื่อให้ได้ประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งแก่ตัวหรือพวกพ้องของตัว เช่นโฆษณาความเท็จเพื่อเห็นแก่บำเหน็จรางวัล หรือเพื่อพวกพ้องของตัวจะได้ชัยชนะ **โลกเราปั่นป่วนในสมัยนี้ ก็เนื่องจากการไม่รักษาศีล ของพวกนักการเมืองเจ้าเล่ห์ทั้งหลายนั่นเอง ภูตผีปีศาจแห่งการตามใจตัวเองได้เข้ามาบังคับให้เขาทำไปโดยไม่มียางอาย**

ศีลข้อที่ ๕ ซึ่งห้ามการดื่มน้ำเมา เรายิ่งเห็นชัดขึ้นไปอีกว่า ศีลข้อนี้เสียไปเพราะการตามใจตัวเองล้วน ๆ **น้ำเมา**

มิใช่อาหาร แต่เพื่อมอมเมาตัวเองให้เกิดอาการและความรู้สึกอย่างภูตผีปีศาจขึ้นในใจของตัว ในสมัยที่คนหันหลังให้ศาสนามากขึ้น คนก็ย่อมเสพของมึนเมามากขึ้น ซึ่งทำให้ความเป็นมนุษย์เหลือน้อยลงๆ และมีความเป็นภูตผีปีศาจมากขึ้น ๆ เมื่อแก้ไขตัวเองก็ยังไม่ได้แล้ว เขาจะแก้ไขบ้านเมืองหรือประเทศชาติได้อย่างไร เพราะปีศาจแห่งการตามใจตัวเองตัวเดียวเท่านั้น ที่ทำให้คำสอนของพระพุทธเจ้าในข้อนี้เป็นหมันไป แม้ในหมู่คนที่เรียกตัวเองว่าเป็นพุทธบริษัท

การตามใจตัวเอง ซึ่งเป็นภูตผีปีศาจที่ทำลายศีล ๕ ประการหมดสิ้นแล้ว ยังทำลายคุณธรรมข้ออื่น ๆ ต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด และในที่สุด พวกทรราชย์ที่ตามใจตัวเองก็จะนำสังคมไปสู่สงครามอย่างที่จะหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะเขายิ่งตามใจตัวเองมากขึ้นเท่าใด เขาก็ยิ่งออกห่างไปจากความรู้สึกอิ่มรู้สึกพอมากขึ้นเท่านั้น กิเลสตัวนี้มีปรกติวิ่งออกหน้าสิ่งต่าง ๆ ที่ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อสนองความอยากของคน อย่างไม่มีเวลาที่จะไล่ทันกันได้เลย ไฟไม่เคยอิ่มเคยพอด้วยเชื้อเพลิงฉันใด การตามใจตัวเองก็ไม่มีวันอิ่มวันพอด้วยสิ่งที่บำรุงบำเรอตัวเองฉันนั้น เมื่อบังคับการตามใจตัวไว้ไม่ได้ก็ต้องตกเป็นทาสของความอยากชนิดที่ไม่มีขอบเขต และเมื่อ

หาโดยทางที่ชอบธรรมไม่ทันแก่ความอยาก ก็ต้องแสวงหาโดยไม่คำนึงถึงความผิดชอบชั่วดี จนกลายเป็นการแข่งขันแย่งชิงกันเบียดเบียนกัน ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

ในสมัยที่คนในโลกอวดกันว่าเจริญด้วยการศึกษาและวิทยาศาสตร์ ที่สามารถสร้างสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมาบำเรอกันจนดูคล้ายของทิพย์เข้าไปแล้ว แต่ความอยากใหม่ ๆ ในการที่จะตามใจตัวเองก็ยิ่งทวีขึ้นตามส่วน การศึกษาหรือวิทยาศาสตร์ จึงกลายเป็นเพียงเครื่องมือสำหรับบวงสรวงภูตผีปีศาจแห่งการตามใจตัวเองไปจนหมดสิ้น ส่วนนักการเมืองผู้บริหารประเทศก็มักชอบโฆษณาหลอกลวงประชาชนว่า ตนทำงานเพื่อความอยู่ดีกินดีของประชาชนหรือของชาวโลก แต่แล้วก็ใช้อุบายทางเศรษฐกิจ การเมืองและการทหารของพวกตน กวาดล้อมเอาสิทธิของผู้อื่นมาเป็นของตน ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งต่อหน้าและลับหลัง เมื่อฝ่ายอื่นรู้ทันและต้านทาน สิ่งที่เรียกว่าสงครามหรือปฏิวัติก็เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะผู้ที่จะทำการแก้ไขยังสมัครใจที่จะบูชาภูตผีปีศาจแห่งการตามใจกิเลสอยู่ร่ำไป ฉะนั้น เราจงมาช่วยกันกำจัดศัตรูอันร้ายกาจของมนุษยชาติด้วยกันเถิด

ในการที่จะกำจัดศัตรูอันร้ายกาจของสังคมตัวนี้ เราต้องใช้อาวุธที่เป็นของตรงกันข้าม กล่าวคือการบังคับตัวเองให้ได้ ต้องเลิกตามใจกิเลสของตัวเอง แล้วหันไปตามใจพระศาสดาของตน ๆ คือการปฏิบัติตามคำสอนของท่านอย่างเคร่งครัด ทุกศาสนาตรงกันก็คือเรื่องการบังคับตัวเอง แล้วผีร้ายตัวสำคัญนั้นก็จะไม่เยี่ยมกรายมาอีก เป็นการแก้ไขความทุกข์ที่มีอยู่แล้วให้หมดไป และป้องกันความทุกข์ใหม่ไม่ให้เกิดขึ้น ไม่ว่าจากการกระทำของตัวเราเอง หรือจากบรรดามนุษย์ทั้งหลายในโลก และธรรมะที่จะนำมาใช้ได้ในกรณีนี้ก็คือ "ฆราวาสธรรม" ซึ่งมีอยู่ ๔ ข้อด้วยกัน

๑. ความจริงใจ (สัจจะ) หมายถึงความซื่อตรงไม่คดโกงต่อบุคคล ต่อเวลา ต่อหน้าที่การงาน ต่อคำพูดของตัวเอง ต่อเกียรติยศแห่งความเป็นมนุษย์ของตน เพราะฉะนั้น ขอให้เราทุกคนจงตั้งจิตอธิษฐานในการที่จะเป็นมนุษย์ให้ได้จริง ๆ ไม่ใช่เป็นแต่เพียงสักว่า "คน" ดังที่กล่าวมาแล้ว

๒. การข่มบังคับใจ (ทมะ) พระพุทธเจ้าท่านตรัสไว้อย่างไพเราะน่าฟังที่สุดว่า " ท่านทั้งหลาย ! จงบังคับใจของท่านให้อยู่ในอำนาจของท่าน เหมือนควาญช้างที่ฉลาด

สามารถบังคับช้างที่ตกมัน ฉันนั้น" นี่แสดงว่าเราต้องบังคับใจให้อยู่ เหมือนหมอช้างที่ฉลาด จึงจะสามารถรู้เท่าทันเล่ห์เหลี่ยมของช้างที่ตกมันได้ทุกประการ

๓. **ความอดกลั้น** (ขันติ) หมายถึงความอดทนได้ รอได้ คอยได้ จนกว่าจะประสบความสำเร็จ ขอให้คิดดูเถิดว่าแม้ในกรณีที่ทำชั่ว ก็ยังต้องอาศัยความอดกลั้น ทนได้ คอยได้เหมือนกัน แล้วเหตุไรในกรณีที่เป็นการทำความดีซึ่งยากไปกว่าการทำชั่วนั้น จะไม่ต้องมีความอดกลั้นอดทนกันเล่า และเพราะความไม่อดกลั้นรอได้นี่เอง จึงทำให้เกิดทรชนคนทุศีลประเภทต่าง ๆ ขึ้นในวงราชการ ทหาร ตำรวจ และการเมือง ทั่วโลก

๔. **การระบายสิ่งชั่วร้ายออกจากใจอยู่เสมอ** (จาคะ) นี่เป็นการช่วยตัวเราให้มีความจริงใจ ให้มีการบังคับใจได้โดยง่าย และช่วยให้ไม่มีอะไรที่ต้องทนมากเกินไป เพราะฉะนั้น จึงเป็นข้อสุดท้ายที่เราจะต้องตั้งใจทำกันจริง ๆ เหมือนการใช้สบู่ซักผ้าจนผ้าขาวสะอาด สบู่ซักใจก็คือขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดีงามตลอดขึ้นไปถึงข้อวัตรปฏิบัติของศาสนา มีการรักษาศีลภาวนาควบคุมกายวาจาจิตใจ การนึกถึงความตาย นึกถึงการเสียสละเพื่อส่วนรวม นึกถึงเกียรติยศที่ประชาชนเขามอบให้ ฯลฯ เหล่านี้ล้วนแต่

เป็นสิ่งที่เพื่อชักเอาสิ่งที่ไม่ควรจะมีอยู่ในใจ ให้ออกจากใจได้ทั้งนั้น เราทั้งหลายจงพยายามละความโลภ ความโกรธ และความหลงผิดให้หมดไปจากใจ จนมีใจสะอาด สว่าง และสงบเย็นดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเถิด แล้วสิ่งร้ายก็จะถูกแก้ไขให้กลายเป็นดี และจะไม่มีสิ่งร้ายใหม่ ๆ เกิดขึ้นอีกต่อไป ปัญหาต่าง ๆ ก็จะหมด ไม่ว่าจะเป็นปัญหาส่วนตัว ส่วนครอบครัว ส่วนประเทศชาติ หรือของโลกทั้งสิ้น

ฉะนั้น การบำเพ็ญฆราวาสธรรม ๔ ประการ ดังกล่าวให้ครบถ้วนบริบูรณ์เท่านั้น ก็จะเป็นการประพฤติธรรมหมดทั้งพระไตรปิฎกอย่างครบถ้วนทีเดียว เพราะพระไตรปิฎกมีใจความสำคัญเพียงอย่างเดียว กล่าวคือการบังคับใจตัวเอง ซึ่งเราจะทำได้สำเร็จก็เพราะมีความจริงใจ การบังคับใจความอดกลั้นรอได้คอยได้ และการพยายามระบายสิ่งที่ไม่ควรจะมีอยู่ในใจออกไปเสีย เมื่อบังคับตัวเองได้สำเร็จดังนี้แล้วเขาผู้นั้นก็จะไม่มีอะไรเหลืออยู่ เป็นปัญหายุ่งยาก ทั้งแก่ตนและแก่ผู้อื่นอีกต่อไป เขาเป็นผู้ชนะทุกอย่างทุกประการ สมดังที่พระพุทธเจ้าท่านท้าไว้ว่า "ไม่เชื่อก็จงลองไปถามสมณ-พราหมณ์พวกอื่นดูเถิด ว่ายังมีธรรมะเหล่าไหนอีกเล่าที่เหมาะสำหรับฆราวาส ยิ่งไปกว่าธรรมะ ๔ ประการ คือ สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ" (สคาถวรรค สังยุตตนิกาย).

ข้าราชการ

ราชการแปลว่า "ผู้ที่ทำงานของพระราชา" เมื่อเราทราบความหมาย เราก็จะทำงานของพระราชาได้อย่างถูกต้อง พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ในสูตรว่า ในสมัยแรกที่มนุษย์เพิ่งจะมีขึ้นในโลก คงยังอยู่กันอย่างไม่มีระเบียบ ไม่มีระบอบการปกครอง ครั้นคนมีมากขึ้นความเดือดร้อนต่าง ๆ จากคนเกเรก็มีมาก จึงต้องหาคนที่มีร่างกายแข็งแรง รูปร่างลักษณะดี มีสติปัญญาดี และประพฤติตัวน่านับถือไว้วางใจ ให้เป็นหัวหน้าทำงานแบ่งปันรับผิดชอบ สั่งสอนลงโทษคนทำผิด ให้รางวัลคนทำดีทำถูกเป็นต้น ทำให้เกิดความสุขสงบไม่เดือดร้อน เมื่อคนเหล่านั้นซึมซาบในรสของความสงบสุขอันใหม่ขึ้นมามากเข้า ๆ คำพูดที่หลุดออกมาจากปากของคนเหล่านั้นว่า "ราชา ๆ" ซึ่งแปลว่า "ผู้ที่ทำความยินดีพอใจให้เกิดแก่คนอื่น"

เมื่อพระราชา ทำความยินดีให้เกิดขึ้นในบ้านเมืองดังนี้แล้ว คำว่าข้าราชการ หรือผู้ที่ทำงานของพระราชาก็ต้องหมายความเป็น "ผู้ที่ทำความยินดีให้เกิดทั่วบ้านทั่วเมือง" ข้าราชการจึงจัดไว้ ในฐานะเป็นปูชนียบุคคลประเภทหนึ่ง ดังที่ในสมัยโบราณ ถึงกับจัดข้าราชการไว้ใน วรรณะ กษัตริย์ หาได้จัดไว้ในวรรณะไวศยะ หรือศูทระไม่ เพราะข้าราชการเหล่านี้ทำหน้าที่ของตนจริง ๆ คือให้ความยินดีเกิดขึ้นแก่ประชาชน โดยไม่ได้เพ่งเล็งอยู่ที่เงินเลี้ยงชีพ เขาเสียสละความสุขส่วนตัวทุกประการ เพื่อให้คนอื่นนอนตาหลับ

แต่ข้าราชการสมัยนี้ ส่วนมากได้ลืมอุดมคติของตนเพ่งเล็งแต่ลาภผลทางวัตถุมากขึ้น สนใจการอยู่ดีกินดีมากขึ้น **มูลค่าในความเป็นปูชนียบุคคลก็ลดน้อยลงไป** จนเกือบหมดสิ้น ข้าราชการจึงกลายเป็นลูกจ้าง บางรายก็เป็นผู้ก่อความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน ด้วยการฉ้อราษฎร์บังหลวงนานาประการ นี่แหละคือผลของการที่ถือกันว่า "อุดมคติกินไม่ได้ เงินซื้ออะไรได้ทุกอย่าง" ฉะนั้นผู้ที่ไม่ทำความยินดีให้เกิดขึ้นในหัวใจของราษฎรนั้น จึงหาใช่ข้าราชการไม่

ส่วนข้อที่ว่า "ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว" นั้น ความดีและความชั่วมันก็อยู่ในการกระทำทางกายวาจานั่นเอง พอ

ทำเสร็จมันก็เป็นความดี–ความชั่ว อยู่ในตัวการกระทำของมันเอง เมื่อทำเสร็จ มันก็ดี–หรือชั่วเสร็จทันที มันจึงเป็นของแน่นอนตายตัว ไม่มีทางแปรผันไปในทางตรงข้ามได้ แต่ข้าราชการบางคนทำชั่วที่สุดแล้วก็ยังได้เงินด้วย ได้ชื่อเสียงด้วย เพราะมันบังเอิญไปตรงกับความนิยมของบุคคลชั่วด้วยกัน ซึ่งเราจะเห็นว่าทัศนคติสมัยโบราณกับสมัยนี้ เปลี่ยนแปลงไป สมัยโบราณข้าราชการคนใดโกงเงินหลวง หรือทุจริตต่อหน้าที่ เพียงชั่งสองชั่งก็แทบจะมองหน้าใครไม่ได้ แต่สมัยนี้ตรงกันข้าม ใครโกงเก่งรวยเร็ว กลับได้รับความนิยมนับถือ และตัวเองก็ชื่นชอบเสียด้วย

แต่ที่แน่นอน ตามกฎธรรมชาติก็คือ เงินซึ่งได้มาจากการกระทำดีก็เป็น "เงินดี" ถ้าเงินที่ได้มาจากการทำชั่วมันก็เป็น "เงินชั่ว" เงินดีทำให้เจ้าของเงินเป็นคนดียิ่งขึ้น เอาเงินดีมาเลี้ยงร่างกายก็เป็นร่างกายดี เลี้ยงเมีย เลี้ยงลูกทำให้ลูกเป็นคนดี มีศีลธรรม เอาเงินไปทำบุญก็ได้บุญที่บริสุทธิ์ แม้ตัวตายไปก็ยังเป็นที่อาลัยอาวรณ์ของผู้คนทั้งหลาย ส่วนเงินชั่วก็จะส่งผลในทางตรงกันข้าม คือทำให้เจ้าของเงินชั่วหนักยิ่งขึ้น เอาไปเลี้ยงร่างกาย ทำให้จิตใจเสื่อมลง เลี้ยง

ลูกก็พลอยให้ลูกชั่วสามานย์ผิดคนธรรมดา เลี้ยงเมียก็พลอยให้เมียชั่ว เอาไปทำบุญก็เป็นที่ตั้งแห่งความดูแคลนของผู้รู้ทั้งหลาย ตายไปก็ยังถูกสาปแช่งด่าทั้งตระกูลเพราะเงินชั่วที่รีดไถเขามา กลายเป็นผีสูบเลือดเพื่อนมนุษย์ ที่บีบบังคับเอามาจากเจ้าของที่เขาไม่ประสงค์จะให้ โดยวิธีขู่บังคับที่เร้นลับ ทำนองเดียวกันผีที่แอบสูบเลือดมนุษย์กระนั้นแหละ

สุดท้ายนี้ จึงใคร่ขอวิงวอนข้าราชการทั้งหลายว่า จงอย่าได้ประมาทลืมตัวในความเป็นใหญ่เป็นโตของตน จงตั้งอยู่ในเหตุผลที่ชอบธรรม กล่าวธรรมแล้วควรประพฤติธรรม ทำตนให้เป็นที่รัก และอุปการะผู้ใต้บังคับบัญชา ที่ขัดสนตามสมควร จงยึดถือสัจจะ รักษาอุดมคติแห่งการเป็นข้าราชการให้เกิดผลตามสมญา เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ไม่จำเป็นต้องอาศัยให้ใครมาอ้างคุณพระรัตนตรัย อวยพรเพื่อความสุขความเจริญของท่าน ท่านก็จะมีความสุขความเจริญอันสมบูรณ์อย่างแท้จริง เพราะความดีที่ท่านทำ คนสมัยนี้ชอบอ้างคุณพระศรีรัตนตรัย แต่แล้วก็เป็นขบถต่อพระรัตนตรัย ประเทศชาติจึงมีแต่โกลาหลวุ่นวาย และเต็มไปด้วยพวกภูตผีปีศาจ ที่คอย

คดโกงประชาชน ประเทศชาติหรือสังคมจะเจริญได้ก็ด้วยอำนาจที่พวกข้าราชการทั้งหลาย ที่ยังมีความเลื่อมใสในอุดมคติของคำว่า "ข้าราชการ"

ขอให้ข้าราชการดีจงมีสุข

พิมพ์ที่
บริษัท ร.ประมวลกิจ จำกัด
เลขที่ 354 สวนหลวง 4 อ.ปทุมวัน กรุงเทพ ฯ
โทร. 53763, 519859
นายจำเริญ ศุขประเสริฐ
ผู้พิมพ์ และ โฆษณา 2517